

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Környezettudományi Doktori Iskola

KAPCSOLATI ÉRTÉKEK ÉRTELMEZÉSE KÖRNYEZETI
IGAZSÁGOSSÁGI KERETBEN EGY TERMÉSZETVÉDELMI
KONFLIKTUS PÉLDÁJÁN

Doktori (PhD) értekezés tézisei

FABÓK VERONIKA

Gödöllő

2022

A doktori iskola megnevezése: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Környezettudományi Doktori Iskola

Tudományága: Környezettudomány

Vezetője: Csákiné Dr. Michéli Erika, DSc
Egyetemi tanár,
Környezettudományi Intézet, Talajtani Tanszék

Témavezető: Tormáné Dr. Kovács Eszter, PhD, habil.
Egyetemi docens
Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet,
Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Dr. Pataki György, PhD
Vezető kutató
ESSRG

.....
Az iskolavezető jóváhagyása

.....
A témavezető(k) jóváhagyása

1 A kutatás előzményei

A természetvédelem környezeti igazságossági kérdései egyrészt a természetvédelem hasznainak és terheinek egyenlőtlen elosztásában nyilvánulnak meg, másrészt kulturális folyamatokból is származnak, mely során az egyes kultúrák és csoportok természetről alkotott értelmezései és tudása kevésbé, vagy nem épülnek be a természetvédelmi döntéshozatalba. Az igazságossági elméletek között Nancy Fraser háromdimenziós igazságossági elmélete az, amely alkalmazásával a természetvédelem elosztási, elismerési és képviselési igazságossági kérdéseit komplexen lehet értelmezni. Utóbbi azért fontos kérdés, mivel ezen igazságossági kérdések egyszerre jelentkezhetnek, összefonódhatnak, hatásaik akár fel is felerősíthetik egymást.

A természet értékelésének irodalmában szintén felmerült az igény arra, hogy más kultúrák és különböző csoportok természetfelfogásai (köztük például őslakos kultúrák természet értelmezéseit) és értékei képviselést kapjanak a közpolitikában. A kapcsolati érték többek között ezen kérdés megoldására született javaslatként, mivel az intrinzikus érték (amely a természet belső értékét jelenti), és az instrumentális érték (amely a természetet azért értékeli, mert egy cél eléréséhez használható eszköz) mellett más típusú értékeket is bekapcsolhat a természeti értékelés, illetve a döntéshozatal folyamatába. A kapcsolati érték fogalma a természet és ember közötti kapcsolat értékére helyezi a hangsúlyt, segítségével olyan értékek tudnak figyelmet kapni, amelyek antropocentrikus, de nem instrumentális értéket kapcsolnak a természethez.

Dolgozatomban a kapcsolati érték fogalma által felvetett kulturális elismerési kérdéseket kötöm össze a háromdimenziós igazságossági kerettel, és alkalmazom a hazai kontextusban, egy természetvédelmi konfliktus elemzésénél. A komplex elemzési keret segítségével, amely a konfliktus kulturális és a politikai-gazdasági struktúrából levezethető elemeit is figyelembe veszi, vizsgálom a természetvédelem és vadászat képviselői között, a védett ragadozómadár fajok és apróvad fajok körül kialakult konfliktust.

2 Célkitűzések

Dolgozatom gyakorlati célja az, hogy egy olyan elemzési eszközt javasoljon, amely egyszerre alkalmas a természetvédelmi közpolitika kulturális, elosztási és képviselési igazságossági kérdésekre gyakorolt hatásának elemzésére, és az igazságossági kérdések közötti kölcsönhatások vizsgálatára.

Dolgozatom tudományos céljai a következők:

- empirikus vizsgálatok eredményeire támaszkodva bizonyítani, hogy a kapcsolati érték fogalmából levezethető a természet értékeinek új ismeretelméleti megközelítése, amely a természet kontextusfüggő jelentéseire és értelmezéseire fókuszál

- a természeti értékek új ismeretelméleti megközelítését egy kritikai elemzési keretbe helyezni, amely a természet értelmezéseit 1. összeköti a kulturális különbségek elismerési igazságossági kérdéseivel, másrészt 2. összekapcsolja a természeti erőforrásokhoz való hozzáférés elosztási igazságossági kérdéseivel, illetve a 3. a politikai képviselő kérdésével, illetve az egészet történeti kontextusban értelmezi.
- a ragadozómadarak és apróvad fajok körül a nyilvánosság szintjén megjelenő szimbolikus, a természet értelmezéseinek különbségeiben megnyilvánuló konfliktus elemzése, illetve a hazai természetvédelem képviselőinek biodiverzitásról alkotott nézőpontjainak megismerése
- a ragadozómadarak és apróvad fajok körül kialakult konfliktus elemzése a Jászság Különleges Madárvédelmi Terület (Jászság KMT) társadalmi-gazdasági kontextusában a komplex elemzési keret segítségével
- a Jászság KMT fenntartási tervéhez kapcsolódó részvételi folyamat elemzése a komplex elemzési keret alkalmazásával

3 Kutatási módszertan

Az elemzéshez öt forrásból származó empirikus adatokra támaszkodtam, amelyeket ötféle módszer segítségével dolgoztam fel. Doktori kutatásomban a következő módszereket használtam: 1. diskurzuselemzést, 2. Q-interjúkat, 3. félig-strukturált interjúkat, 4. desk research módszertanát (történeti elemzés és társadalmi-gazdasági statisztikai adatok) és 5. részvételi fórumokat (1. ábra).

1. Dolgozatomban diskurzuselemzést használtam a ragadozómadarak és az apróvad fajok körül, a nyilvánosságban kialakult természetvédelmi konfliktus elemzésére. A diskurzusok elemzése során a természet és ember kapcsolatára vonatkozó versengő jelenségek, értelmezések feltárására fókuszáltam.
2. Q-módszer segítségével elemeztem a hazai természetvédelem meghatározó szereplőinek (döntéshozók, kutatók, civil szervezetek munkatársai) a biodiverzitás értékéről alkotott nézőpontjait.
3. A félig-strukturált interjúk és a desk research eredményeire támaszkodva történeti kontextusában elemeztem a Jászság KMT érintettjeinek természethasználátát és a természethez kapcsolódó értelmezéseit (kiemelten a ragadozómadarakhoz és apróvad fajokhoz kapcsolódó jelenségeket), illetve az őket érintő környezeti igazságossági kérdéseket, a természetvédelmi politika által helyi szinten generált igazságossági kérdéseket is beleértve. Továbbá elemeztem, hogy ezek a kérdések mennyiben járultak hozzá a természetvédelmi konfliktus okaihoz.
4. A részvételi fórumok elemzése során megvizsgáltam a részvételi folyamat által alkalmazott eszközök (az érintettek bevonása, a javasolt pénzügyi ösztönző) hatását az

egyes csoportok természethasználatára, természethez kapcsolt értelmezéseire, az őket érintő igazságossági kérdésekre, illetve a természetvédelmi konfliktusra.

Empirikus vizsgálatok		
Országos természetvédelmi politika szintje	Diskurzuselemzés	Q-módszer
	Vadászat és természetvédelem versengő diskurzusainak feltárása	Természetvédelem országos szereplőinek nézőpontjai a biodiverzitás értékéről
Helyi természetvédelmi politika szintje Jászság KMT részvételi tervezési folyamata	Félig-strukturált interjúk + Desk research	Részvételi fórumok
	A Jászság KMT társadalmi-gazdasági viszonyai A Jászság KMT érintettjeinek természethasználata, természet értelmezései és az őket érintő környezeti igazságossági dimenziók, beleértve a természetvédelmi politika igazságossági kérdéseit	A részvételi folyamat hatása a természethasználatra, a természet értelmezéseire, a környezeti igazságossági dimenziókra, illetve a természetvédelmi konfliktusra

1. ábra: Empirikus vizsgálatok felépítése

4 Eredmények

1. Dolgozatomban empirikus vizsgálatok eredményeire támaszkodva alátámasztottam, hogy a kapcsolati érték fogalmából levezethető a természet értékeinek új ismeretelméleti megközelítése, amely a természet kontextusfüggő jelentéseire és értelmezéseire összpontosít. A természetvédelem és vadászat diskurzusainak elemzése megmutatta, hogy a kapcsolati érték fogalma releváns és legitim kérdéseket vet fel, a fogalom alkalmazása elősegíti a természet és ember közötti kapcsolat mélyebb megértését. Azonban úgy találtam, hogy mélyebb összefüggéseket lehet feltárni a konfliktus okait illetően, amennyiben a természeti értékeket a természet különböző értelmezéseinek tekintjük, és megvizsgáljuk a hozzájuk kapcsolódó többretegű jelentéseket. Elemzésemben feltártam a természetvédelem és a vadászat különböző értelmezéseit az ember szerepére vonatkozóan. A vadászathoz kapcsolódó „gondoskodó ember”, az „ember a természet része”, illetve a természetvédelemhez kapcsolódó „ember, mint felügyelő” értelmezések beilleszthetők a kapcsolati értékek kategóriájába. A „gondoskodó ember”, illetve az „ember, mint felügyelő” emberképekhez kapcsolódóan azonban olyan, további jelentés rétegeket tártam fel, amelyek meghatározóak voltak a szimbolikus konfliktus megértésében. A természet és ember kapcsolatának értelmezésben az ellentétek a két diskurzus között ugyanis legjelentősebben a természetbe való emberi beavatkozás kérdésében, az eltartóképesség jelentéseiben, illetve az ember szerepe körül bontakoztak ki. A vadászat diskurzusa az emberi beavatkozás szükségessége mellett foglalt állást, illetve az eltartóképességet az

emberi használattal együtt értelmezte. Az embert egyszerre tartotta felelősnek a vadfajokért, illetve a természet részének. A természetvédelem diskurzusa tudományos érvekre alapozva a beavatkozásokat csak a legszükségesebb esetben, az ökoszisztémák egészségének és integritásának biztosítása vagy helyreállítása érdekében tartotta megengedhetőnek. Az ember szerepe pedig a természet felügyeletére, őrzésére terjedt ki.

A diskurzuselemzés, illetve a vadász és természetvédő diskurzus közös pontjainak azonosítása rámutatott arra is, hogy bizonyos esetekben a vizsgált értelmezéseket nem lehetett az elemzés magyarázóerejének csökkenése nélkül beilleszteni a természeti érték kategóriákba. A természet és ember kapcsolatának több versengő értelmezését azonosítottam a két diskurzusban. A vadászat diskurzusában három megközelítés volt jelentős: a „természet, mint az ökoszisztéma komplexitása” megközelítés és a természeti erőforráskezelés mellett a nemes versengés, az etikus sportvadászat volt jellemző. Az ökológiai és természeti erőforrás kezelés megközelítése a vadbiológia tudományán alapuló vadgazdálkodásban egyes elemeiben összekapcsolódott. Az ökológiai megközelítés volt a közös pont a két versengő diskurzus megközelítéseiben, mivel a természetvédelem diskurzusaira az intrinzikus érték és az ökoszisztéma komplexitása megközelítés volt leginkább jellemző. A vadgazdálkodás esetében az ökológiai megközelítés és az instrumentális érték nehezen volt elválasztható egymástól (például a vadfajok élőhelyének fejlesztése, vagy az invazív fajok vadászata jó példa erre). Emiatt amellet érveltem, hogy érdekesebb a természet értékeit a természet kontextusfüggő értelmezéseiként elemezni, amely lehetőséget ad a két kategória átfedéseinek, illetve egymás közötti kapcsolatának elemzésére. Összességében megállapítottam, hogy a kapcsolati érték fogalmát lehetséges egy olyan összekötő fogalomként értelmezni, amely a környezeti értékelés területét más, a pozitivistá paradigmától eltérő episztemológiai megközelítésekre is építő társadalomtudományi területtel összeköti.

2. A Q-interjúk eredményei alapján az ökológiai, tudományos érvek, vagyis a természet, mint ökoszisztémák komplexitása mellett az intrinzikus értékkel kapcsolatos állítások voltak meghatározóak mindegyik nézőpontban. Az Árkádiai megközelítés „vadon” felfogásához kapcsolható érintetlenség, illetve a jövő nemzedékek érdekei is kisebb mértékben, de szintén fontosak voltak. Bár a jövő nemzedékek kérdése meghatározó instrumentális érv volt a nézőpontokban, azonban az ökoszisztéma-szolgáltatásokra, illetve a természet gazdasági értékére, vagyis a természet, mint erőforrás megközelítésre a hazai természetvédelmi szakértők úgy gondoltak, mint ami csupán a természetvédelem kommunikációja szempontjából hasznos. Ez valószínűleg visszavezethető lehet arra is, hogy a gazdasági eszközök alkalmazásának nem voltak hosszabb múltra visszatekintő hagyományai a hazai természetvédelemben. A „rurális idill”, vagyis az ember és táj harmóniája a harmadik nézőpontban kapott kiemelt szerepet. A vidéki táj és az ember harmóniájának összességében kisebb súlya lehetséges, hogy a forráshiányos működés mellett az állami irányítású természetvédelem hagyományából is eredeztethető, amelyek a magántulajdonú területeken megvalósuló együttműködéseknek nem engednek nagy teret.

3. A Jászság KMT terület környezeti igazságossági kérdéseit vizsgálva arra jutottam, hogy a mezőgazdaság integrációja a globális élelmiszer rendszerbe az agráriumot érintő elosztási igazságossági kérdésekhez (1. táblázat), illetve ökológiai problémákhoz járult hozzá. A térségben a gazdálkodás koncentrációja volt megfigyelhető, illetve a kisebb termelők mezőgazdaságból való kilépése volt jellemző. Az állattartók esetében is jellemző volt az állatállomány koncentrációja, illetve az állattartás visszaszorulása. A mezőgazdaság intenzifikációja a szántóföldi ökoszisztémákra is negatív hatással volt, ez a Jászságban az apróvad fajok állományának csökkenésében is megfigyelhető volt (bár a csökkenés okai komplexek voltak, és az intenzív mezőgazdaság csak az egyik hatótényező volt). A természetvédelmi politikához kapcsolódó elosztási kérdések elsősorban a Natura 2000 kompenzáció és az AKG támogatások felhasználásában jelentkeztek. Ezen két támogatás igénylésekor a kisebb termelők előnytelenebb helyzetből indultak a nagyobb gazdaságokkal szemben, akiknek kisebb terhet jelentett a tudásintenzív támogatási rendszer feltételezte adminisztratív és menedzseri tudás feltételeihez való alkalmazkodás. A természetvédelmi célú támogatások előírásai a jászsági empirikus eredmények alapján elismerési igazságossági problémákat is okoztak néhány gazdálkodó esetében. Voltak olyan gazdálkodók, akik úgy érezték, hogy az AKG program bizonyos előírásai „hanyag gazdálkodást” írtak elő számukra, és nem ismerték el a földeken végzett termelőmunka értékét. A természetvédelem művelőinek szerepe nem igazán állt közel a gazdálkodóhoz, illetve a természetvédelem intrinzikus, illetve ökológiai megközelítései sem felelt általánosságban meg a gazdálkodók természetéről alkotott képének.

A Jászság KMT vadgazdálkodását, vadászatát vizsgálva azt találtam, hogy a vadásztársaságok bevételi kényszere, a vadfajok és a vadászat gazdasági célú hasznosítása meghatározó volt, különösen a vendégvadászatoknak volt nagy szerepe a működésben. Azzal érveltem, hogy a vadászat egy igazságosabb működési módját jelentheti, ha a vadászat jobban be van ágyazva a helyi közösségbe, feltételezésem szerint ez megvalósult a területen, azonban ennek teljes bizonyossággal való megállapításához további vizsgálatok szükségesek. A természetvédelmi politika vadászatot érintő elismerési igazságossági kérdéseiről megállapítottam, hogy a vadgazdálkodók olyan természetéről alkotott értelmezései, mint a vadfajokról való gondoskodás, nem volt összhangban a természetvédelem intrinzikus értékre összpontosító, illetve a természetességre törekvő, beavatkozásmentességet támogató megközelítésével.

1. táblázat: Elosztási és elismerési konfliktusok a Jászságban

	Agrárium	Vadászat
Környezeti igazságosság elosztási dimenziója	Gazdálkodás koncentrációja	Helyi társadalomba beágyazott vadászat igazságosabb
Természetvédelmi politika elosztási dimenziója	Hátrányok a természetvédelmi kompenzációhoz, támogatásokhoz való hozzáférésben	-
Természetvédelmi politika elismerési dimenziója	Földeken végzett termelőmunka leértékelése	Vadfajok iránti gondoskodás el nem ismerése

4. A részvételi folyamatot vizsgálva arra jutottam, hogy a részvételi tervezési folyamat megoldással tudott szolgálni az apróvadak élőhelyének problémájára az MTÉT terület kijelölésével, és a vadászat és természetvédelem közötti szimbolikus konfliktus megoldása, és a vadgazdálkodók bizonyos értékeinek elismerése felé is tett lépéseket. Az is pozitívként említhető, hogy más hazai részvételi folyamatokkal ellentétben a gazdálkodói javaslatok átlátható módon épültek be a tervbe. Továbbá a részvételi folyamat sok kérdésben valóban információval szolgált a résztvevők számára, illetve összességében előrelépést jelentett egymás szempontjainak megismerésében is. A környezeti igazságossági kérdések vizsgálata azonban feltárta, hogy a földeken végzett termelőmunka elismerése, amely néhány gazdálkodós számára fontos volt, nem jelent meg a tervben. Ezen kívül az elemzés arra is rámutatott, hogy a részvételi folyamat nem változtatta meg döntően egyes gazdálkodók hátrányait sem a természetvédelmi támogatásokhoz való hozzáférésben, amelyek a természetvédelmi támogatások „tudásintenzív” jellegéből fakadtak.

A részvételi folyamat során egyértelművé vált, hogy az ökológiai diskurzus közös értelmezési kerettel tudott szolgálni a vadgazdálkodók és a természetvédők számára bizonyos kérdésekben, mert az mind a védett fajokat, mind a vadfajokat az ökoszisztéma részeként értelmezte. A vadászatnak nem volt a természetvédelmi politikával összefüggésben elosztási dimenziója, így a részvételi folyamat erre nem is volt hatással. Azonban a helyi vadászok számára az ökológiai értelmezési keret lehetőséget adott arra, hogy az apróvadak problémájára vonatkozó érdekeik képviselve legyenek, illetve, hogy az érdekeik beépüljenek a tervekbe. Azok a természetvédelmi előírások, ugyanis amelyek a szántóföldi élőhelyek fenntartását vagy helyreállítását célozták, a vadászat számára is előnyös eredményekkel járhattak (2. táblázat).

2. táblázat: Elosztási, elismerési és képviseleti igazságosság a részvételi tervezési folyamatban

	Agrárrium	Vadászat
Elosztási igazságosság	Tudásintenzív támogatási rendszer, amelyben egyes gazdálkodók hátrányból indulnak	-
Elismerési igazságosság	Támogatások korlátozták bizonyos elismerési kérdések tervezésben való megjelenését	Ökológiai megközelítés és a vadfajok iránti gondoskodás elismerése
Képviseleti igazságosság	Különbségek a képviselet lehetőségeiben (tudás, elismerési kérdések alapján)	Az ökológiai megközelítés lehetőséget adott az érdekek megjelenítésére

5. A környezeti igazságossági dimenziók egymás közötti kapcsolatát vizsgálva azt találtam, hogy a támogatások Nancy Fraser fogalmát használva affirmatív megoldást jelentettek, amelyek ugyan segítettek a gazdálkodóknak a gazdálkodás fenntartásában, azonban a meglévő politikai-gazdasági struktúrákat, és a termelés viszonyait nem változtatták meg. A természetvédelmi támogatások elismerési igazságossági problémákat generáltak, mivel a csoportoknak egy új felosztáshoz járultak hozzá. Ez esetünkben egy olyan mezőgazdasági vállalkozó réteg kialakulását jelentette, amely tudott alkalmazkodni a támogatások támasztotta feltételekhez, a gazdálkodóknak egy olyan csoportja mellett, aki nem tudott vagy nem akart lépést tartani a támogatások szabta feltételekkel.

Végül az elismerési kérdések mind a gazdálkodók, mind a vadászat esetében azt a kérdést is felvetették, hogy a politikai-gazdasági kontextusuktól függetlenített értelmezések elismerése mennyiben vezethet társadalmi szempontból igazságos és ökológiai szempontból fenntartható döntésekhez a természetvédelemben. Amellett érveltem, hogy kizárólag az elismerésre alapozó szakpolitika elősegítheti ugyan az értelmezések sokszínűségének bevonását a természetvédelmi döntésekbe, azonban az elosztási kérdések figyelmen kívül hagyása nem reflektál a politikai-gazdasági rendszerből fakadó egyenlőtlenségekre, így nem feltétlenül vezet igazságos és fenntartható természetvédelmi politikákhoz.

5 Következtetések és javaslatok

1. Empirikus vizsgálatom eredményei alapján levezettem, hogy a természeti értékek új ismeretelméleti megközelítése alkalmas volt a konfliktus versengő diskurzusaihoz kapcsolódó többretegű jelentések feltárására, illetve a különböző természethez kapcsolódó értelmezések közötti átfedések és összefüggések elemzésére. Mindezek jelentős mértékben javították az elemzésem magyarázóerejét a konfliktus okainak és megoldási lehetőségeinek beazonosításában. Összességében arra a következtetésre jutottam, hogy a kapcsolati érték fogalmából levezethető a természet értékeinek jelentésekre koncentrálnó új ismeretelméleti megközelítése.

2. Dolgozatomban a természet értelmezéseit Nancy Fraser háromdimenziós igazságossági elméletével kötöttem össze, amely elismerési, elosztási és képviselési igazságossági dimenziókat tartalmazott. Elemzési keretemben az igazságossági kérdéseket a történeti folyamatok termékeként határoztam meg.
3. Azonosítottam a ragadozómadarak és apróvad fajok közötti konfliktus szimbolikus elemeit, amelyek a vadászat és a természetvédelem eltérő természet értelmezései körül alakultak ki, és mind az országos nyilvánosság, mind a helyi percepciók szintjén megjelentek. Ezen kívül elemeztem a konfliktus strukturális okait is, amely az intenzív mezőgazdaság működésére volt visszavezethető, mivel az más tényezők mellett hozzájárult az apróvad fajok állományának csökkenéséhez is.
4. A komplex elemzési keret alkalmazásával egyszerre lehetett vizsgálni az elosztási és elismerési igazságossági kérdéseket a Jászság KMT társadalmára vonatkozóan, amely alkalmat adott arra, hogy az igazságossági dimenziók egymásra gyakorolt hatását is megvizsgáljam. A jászsági esetben a gazdálkodók helyzetének vizsgálata rávilágított, hogy a „tudásintenzív” természetvédelmi elosztási politika hozzájárult ahhoz, hogy a gazdálkodók egy része előnytelenebb helyzetből induljon a természetvédelmi támogatások felhasználásában, illetve elismerési problémákat is okozott a gazdálkodók körében. Az is megállapítható volt mind a gazdálkodók, mind a vadászat elismerési kérdéseit vizsgálva, hogy nem elégséges a politikai-gazdasági kontextus figyelembevétele nélkül kizárólag az elismerési kérdésekre fókuszálni a természetvédelmi politikák tervezésekor.
5. A mezőgazdaság esetében az elosztási és az elismerési politika együttes kezelése olyan transzformatív elosztási és elismerési politika bevezetését igényli, amely átstrukturálja a társadalom azon szerveződéseit, amelyek az egyenlőtlenségeket termelik. Ez olyan politikákat jelenthet, amelyek reciprocitásra, szolidaritásra támaszkodnak, és a gazdaságot visszaágyazzák az ökológiai rendszerbe, illetve a társadalomba. A közösségi gazdálkodási formák, a szövetkezetek, vagy a társadalmi célú vállalkozások hozhatók fel példaként az ilyen típusú működésre. Az elismerési politikákat tekintve pedig olyan megközelítést jelent, amely lebontja a gazdálkodók számára fontos értékeket, például a termelőmunka és önellátás értékét lealacsonyító kulturális folyamatokat. A természetvédelem visszaágyazása a helyi társadalomba például a helyi gazdálkodókkal, helyi közösséggel együttműködő projekteken, a helyi termékek támogatásán, vagy a helyi közösségek ökoturizmusba való bevonásán keresztül valósulhat meg. A vadászat helyi társadalomba való visszaágyazása pedig a vadfajok és a vadászat áruvá válásának mérséklésével, illetve a vadásztársaságok piaci bevételektől való függésének csökkentésével lehetne biztosítani.

6 Új tudományos eredmények

1. Első tudományos eredményem, hogy empirikus vizsgálatokkal alátámasztottam: a kapcsolati érték fogalmából levezethető a természeti értékek kontextusfüggő, a természet jelentéseire és értelmezéseire fókuszáló új ismeretelméleti megközelítése.
2. Második tudományos eredményem, hogy kidolgoztam a természeti értékek új ismeretelméleti megközelítésének egy komplex környezeti igazságossági elemzési keretét. A természeti értékek új ismeretelméleti megközelítését Nancy Fraser háromdimenziós igazságossági elméletébe helyeztem, illetve történeti kontextusában értelmeztem, vagyis a természet értelmezéseit, és az igazságossági kérdéseket történeti folyamatok termékeként fogtam fel.
3. Harmadik tudományos eredményem, hogy a vadászat és a természetvédelem nyilvánosságban megjelenő versengő diskurzusait elemezve megállapítottam, hogy a konfliktus szimbolikus elemei az emberi beavatkozás kérdése, az eltartóképesség jelentései, illetve az ember szerepének értelmezései körül forogtak. Közös értelmezési keretként pedig az ökoszisztéma komplexitása megközelítést azonosítottam.
4. Negyedik tudományos eredményem, hogy a Q-interjúk alapján megállapítottam: a hazai természetvédelem értelmezéseire döntően az intrinzikus érték, a jövő nemzedékek érdekeinek védelme, az érintetlenség, illetve az ökológiai megközelítés volt jellemző. A természetvédelem gazdasági ösztönzőkre, illetve magántulajdonra épülő modellje kevésbé számított ideális működési módnak.
5. Ötödik tudományos eredményem, hogy az elemzési keret segítségével azonosítottam a gazdálkodókat és a vadgazdálkodókat érintő környezeti igazságossági kérdéseket a Jászság KMT területén, illetve a részvételi folyamatban. Megállapítottam, hogy a gazdálkodók esetében a mezőgazdaság strukturális kérdései, illetve a „tudásintenzív” természetvédelmi támogatások járultak hozzá az elosztási és elismerési problémákhoz. Továbbá arra a következtetésre jutottam, hogy a részvételi folyamat nem befolyásolta döntően a természetvédelmi támogatások „tudásintenzív” jellegéből származó hátrányokat, és bizonyos, a gazdálkodókat érintő elismerési kérdések sem képezték részét a tervnek. Megállapítottam, hogy a részvételi folyamat a vadgazdálkodók esetében lépéseket tett bizonyos elismerési igazságossági kérdések megoldására. Végül mind a vadgazdálkodók, mind a gazdálkodók elismerési igazságossági kérdéseit a politikai-gazdasági kontextusukban javasoltam figyelembe venni.

7 Releváns publikációk

PUBLIKÁCIÓK FOLYÓIRATBAN

IF-es idegen nyelvű folyóiratcikk:

- Berry, P., Fabók, V., Blicharska, M., Bredin, Y., Garcia Llorente, M., Kovács, E., Geamana, N., Stanciu, A., Termansen, M., Jääskeläinen, T., Haslett, J., & Harrison, P. (2018): Why conserve biodiversity? A multinational exploration of stakeholders' views on the arguments for biodiversity conservation. *Biodiversity and Conservation*, 27: 1741–1762. p
- Kovács, E., Fabók, V., Kalóczkai, Á., & Hansen, H. P. (2016): Towards understanding and resolving the conflict related to the Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) conservation with participatory management planning. *Land Use Policy*, 54, 158–168. p
- Kovács, E., Kelemen, E., Kiss, G., Kalóczkai, Á., Fabók, V., Mihók, B., Megyesi, B., Pataki, G., Bodorkós, B., Balázs, B., Bela, G., Margóczy, K., Roboz, Á., & Molnár, D. (2017): Evaluation of participatory planning: Lessons from Hungarian Natura 2000 management planning processes. *Journal of Environmental Management*, 204, 540–550. p
- Primmer, E., Termansen, M., Bredin, Y., Blicharska, M., Garcia Llorente, M., Berry, P., Jääskeläinen, T., Bela, G., Fabók, V., Geamana, N., J., Haslett, L., Cosor (2017): Caught Between Personal and Collective Values: Biodiversity conservation in European decision-making. *Environmental Policy and Governance*, 27.

Nem IF-es, lektorált, magyar nyelvű folyóiratcikk:

- Fabók, V., & Kovács, E. (2019): A biológiai sokféleséggel kapcsolatos néző- pontok vizsgálata Q-módszerrel. *Szociológiai Szemle*, 29, 68–93. p
- Fabók, V., Kovács, E., Kalóczkai, Á. (2015): Érintettek percepcióinak feltárása egy védett ragadozómadarakkal kapcsolatos konfliktusban a Jászság SPA részvételi tervezési folyamata során. *Természetvédelmi Közlemények*. (21): 64-75. p
- Kovács E., Kiss G., Kelemen E., Fabók V., Kalóczkai Á., Mihók B., Pataki G., Balázs B., Bela G., Megyesi B., & Margóczy K. (2016): Natura 2000 fenntartási tervek részvételi folyamatainak értékelése. *Természetvédelmi Közlemények*, 22, 112–130. p
- Mihók B., Kiss G., Kovács E., Margóczy K., Fabók V., Kalóczkai Á. (2016): Ki mondja meg, mi a fontos? – Részvétel és természetvédelem. *Természetvédelmi Közlemények*, 22, 131–154.p

PUBLIKÁCIÓK KONFERENCIA KIADVÁNYBAN

Idegen nyelvű konferencia (absztrakt):

- Fabók, V., Kovács, E., Bela, Gy., Termansen, M. (2015): A Q-Methodology Study of perspectives on biodiversity and ecosystem services in Hungary. In: European Sociological Association ESA 2015. Differences, Inequalities and Sociological Imagination: 12th Conference of the European Sociological Association. Abstract Book. Prague, Csehország. European Sociological Association. 591-592.p
- Kovács, E., Kiss, G., Fabók, V., Kalóczkai, Á., Mihók, B., Pataki, Gy., Balázs, B., Bela, Gy., Megyesi, B., Margóczy, K. (2015): Evaluation of participatory management planning processes for Natura 2000 sites in Hungary In: Visconti, P; Game, E; Mathevet, R; Wilkerson, M (Szerk.) Abstract book of ICCB-ECCB 2015: 27th International Congress for Conservation Biology and 4th European Congress for Conservation Biology. 370. p.
- Kiss, G.; Kovács, E., Kelemen, E., Fabók, V., Kalóczkai, Á., Mihók, B., Pataki, Gy., Balázs, B., Bela, Gy., Megyesi, B. (2017): Successes and failures of participatory planning - Evaluation of participatory planning processes in nature conservation. In: (Un)Making Europe: Capitalism, Solidarities, Subjectivities: 13th Conference of the European Sociological Association. Abstract book. Athén, Görögország. European Sociological Association. 360-361. p.

Magyar nyelvű konferencia (absztrakt):

- Fabók, V., Kalóczkai, Á., Kovács, E. (2014): Fenntartási terv részvételi tervezésének lehetőségei az eltérő tudásformák megnyilvánulására és integrálására. In: Lengyel, Sz (Szerk.) IX. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia: "Tudományoktól a döntéshozatalig": Absztrakt-kötet. Budapest, Magyar Biológiai Társaság. 23. p.
- Kiss, G., Kovács, E., Kelemen, E., Fabók, V., Kalóczkai, Á., Mihók, B., Pataki, Gy., Balázs, B., Bela, Gy., Megyesi, B. (2015): 7 év, 25 terület. Részvételi folyamatok értékelése a természetvédelmi tervek készítésében. In: A társadalmi részvétel és a kutató-laikus kutató együttműködés lehetőségei a társadalomtudományokban: Rezümékötet. Szeged. 12 p.
- Kovács, E., Kiss, G., Kelemen, E., Fabók, V., Kalóczkai, Á., Mihók, B., Pataki, Gy., Balázs, B., Bela, Gy., Megyesi, B. (2016): Natura 2000 fenntartási tervek részvételi tervezésének tapasztalatai (2007-2015): Experiences with participatory management planning at Natura 2000 sites (2007-2015) In: Zimmermann, Zita; Szabó, Gábor (Szerk.) NATURA 2000 területek természetvédelmi vizsgálatai, élőhelykezelési, fenntartási tapasztalatai a "Fenntartható fejlődés a Kárpát - medencében III." című konferenciasorozat keretében. Gödöllő: Szent István Egyetem Egyetemi Kiadó. 20. p.

KÖNYV, JEGYZET

Magyar nyelvű könyvrészlet:

- Fabók, V., Kalóczkai, Á., Kelemen, E., Kovács, E., Margóczy, K., Mihók, B. (2016): Natura 2000 fenntartási tervek részvételi tervezésének tapasztalatai és kapcsolódó módszertani javaslatok. In: Gallai, Zsófia (Szerk.) *Módszertani kézikönyv a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez*. Budapest, Magyarország: Printorg. 117-134. p